

Jij maakt het verschil!

⌚ Duur 60 minuten

© Lesdoel De leerlingen leren wat het betekent om leiderschap en verantwoordelijkheid te nemen in sociale situaties. Ze denken na over maatschappelijke thema's als uitsluiting en ongelijkheid en ze ontdekken hoe ze vanuit hun eigen kracht kunnen bijdragen aan een inclusieve klas en wereld.

Verbindende leergebieden

- Burgerschap (inclusie, democratische waarden, maatschappelijke betrokkenheid)
- Filosofie en kritisch denken
- Taalontwikkeling (luisteren, presenteren, debat)
- Kunstzinnige oriëntatie (beeldend, drama, media)
- Mens en maatschappij (samenleven, machtsverhoudingen, rechtvaardigheid)

Kerdoelen

Burgerschap

- 2 Diversiteit – Leerlingen waarderen onderlinge verschillen.
- 4 Maatschappelijke betrokkenheid – Leerlingen zetten zich in voor rechtvaardigheid.
- 6 Maatschappelijke vraagstukken – Leerlingen denken na over ongelijkheid en inclusie.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen luisteren actief naar ervaringen en argumenten.
- 3A Doelgericht spreken en schrijven – Leerlingen presenteren en verwoorden hun mening.
- 4A Doelgericht gesprekken voeren – Leerlingen voeren gesprekken over maatschappelijke onderwerpen.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve maak- en denkstrategieën – Leerlingen ontwerpen en creëren met een maatschappelijk doel.
- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen geven inclusie vorm in beeld, geluid of theater.
- 7 Kunst en cultuur in context – Leerlingen verbinden kunst aan sociale rechtvaardigheid.

Mens en maatschappij

- 1 Denkwijzen – Leerlingen denken na over maatschappelijke thema's als uitsluiting en ongelijkheid.
- 2 Vraagstukken – Leerlingen ontdekken hoe ze vanuit hun eigen kracht kunnen bijdragen aan een inclusieve klas en wereld.
- 10 Diversiteit – Leerlingen onderzoeken de invloed van verschillen in de samenleving.
- 12 Sociale omgeving – Leerlingen analyseren groepsgedrag, verantwoordelijkheid en uitsluiting.

Benodigheden

- Grote vellen papier, verf / stiften / krijt
- Rollenspelmaterialen (doeken, props)
- Stellingenkaartjes (voor het debat)
- Kaartjes met leiderschapstypen
- Audio-opname (telefoon / tablet) of laptop
- Kaartjes met reflectievragen

Introductie voor de leerkracht

In groep 8 staan leerlingen aan de vooravond van de overstap naar het voortgezet onderwijs. Ze willen serieus genomen worden, hebben een sterk rechtvaardigheidsgevoel en zoeken naar manieren om hun stem te laten horen. Deze les biedt een krachtige combinatie van zelfexpressie, kritisch denken en maatschappelijk bewustzijn. De les draait om leiderschap nemen binnen een diverse groep. Leerlingen onderzoeken hun eigen rol in het beïnvloeden van groepsgedrag en maatschappelijke verandering.

Creëer een veilige en open leeromgeving waarin leerlingen elkaar respecteren. Laat zien dat er geen foute antwoorden zijn, alleen vragen die om verdieping vragen. Jij begeleidt het proces met openheid, structuur en waardering voor ieders unieke stem.

Omschrijving van de opdracht

De les laat leerlingen nadenken over hun rol in een diverse samenleving. Ze reflecteren op stereotypen en vooroordelen, onderzoeken situaties waarin inclusie of uitsluiting plaatsvindt en creëren daarna een kunstwerk of presentatie waarmee ze een statement maken.

Begeleiding

Stel open vragen, benoem observaties ('wat ik hoor, is ...') en moedig kwetsbaarheid aan. Laat ruimte voor verschillende meningen, maar stel duidelijke grenzen rond respect. Gebruik filosofische vragen om tot verdieping te komen.

Kennisoverdracht

In de oriëntatiefase licht je de begrippen 'inclusie', 'uitsluiting', 'leiderschap' en 'verantwoordelijkheid' toe. Bespreek voorbeelden uit de echte wereld (bijvoorbeeld een activist, sporter of artiest die zich uitspreekt). Koppel de begrippen aan de leefwereld van de leerlingen.

Differentiatie

Laat leerlingen kiezen tussen een poster, rollenspel, podcast of geschreven werk. Bied structuur aan leerlingen die dat nodig hebben (formats, voorbeeldvragen) en daag sterke denkers uit tot verdieping (bijvoorbeeld zelf stellingen bedenken, meerdere perspectieven verwerken).

De vijf fasen van de leercirkel

Verwonderen

Doel: leerlingen denken na over hun eigen gedrag en de invloed daarvan op anderen. Ze leren dat leiderschap ook in kleine daden kan zitten.

Activiteit: vraag in de kring: 'Wanneer deed jij iets waardoor een ander voelde dat hij of zij erbij hoorde?' Laat leerlingen voorbeelden noemen of opschrijven. Gebruik doorvragen als:

- Waarom was dat belangrijk?
- Wat deed jij precies?
- Wat zou je een volgende keer kunnen doen?

Laat leerlingen vervolgens een woord of beeld kiezen dat voor hen leiderschap betekent.

Oriënteren

Doel: leerlingen verkennen verschillende vormen van leiderschap en reflecteren op de gevolgen van vooroordelen of uitsluiting.

Werkvormen: leiderschapskaart plus debat. Geef elke leerling een leiderschapskaartje: luisterend leider, actievoerder, stille helper enzovoort. Vraag: 'Herken jij je hierin?' Laat leerlingen daarna deelnemen aan een debat over inclusie. Voorbeelden van stellingen:

- Je moet iemand aanspreken die discrimineert, ook als je bang bent.
- Niet iedereen hoeft hetzelfde te krijgen.

Onderzoeken

Doel: leerlingen onderzoeken situaties waarin inclusie of uitsluiting plaatsvindt en ontdekken hoe zij in zo'n situatie kunnen handelen.

Activiteit: rollenspel. In kleine groepjes bedenken leerlingen een scène van uitsluiting (bijvoorbeeld vanwege afkomst, uiterlijk of hobby). Daarna bedenken ze een oplossing: hoe kan iemand het verschil maken? Presentatie voor de klas met nagesprek.

Uitvoeren

Doel: leerlingen geven vorm aan hun inzichten door het maken van een statement in woord, beeld of geluid.

Activiteit: een 'maak het verschil'-poster maken of een spoken word-optreden over inclusie. Voorbeelden van zinnen:

- Iedereen hoort erbij.
- Mijn stem telt.
- Samen maken we ruimte voor verschil.

Laat de posters of opnamen zichtbaar maken op school of digitaal delen.

Reflecteren

Doel: leerlingen kijken terug op hun eigen houding, hun keuzes en de impact daarvan.

Activiteit: een zin op een kaartje aanvullen. Voorbeelden van zinnen:

- Vandaag ontdekte ik dat ...
- Ik wil opkomen voor ...
- Mijn bijdrage aan een inclusieve klas is ...

Deel kaartjes in de kring of laat ze ophangen bij de uitgang.

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Observeer:

- Welke leerlingen tonen leiderschap of nemen verantwoordelijkheid?
- Wie worstelt met het onderwerp?
- Waar ontstaat energie of emotie?

Reflecteer:

- Hoe kan ik leiderschap zichtbaar maken in het dagelijks handelen?
- Welke thema's moeten we dieper verkennen (bijvoorbeeld pesten, ongelijkheid, stilte)?
- Welke vormen van participatie passen bij deze groep?

Mogelijke vervolglesen

- Wat doe jij als iemand buitengesloten wordt?
- Wat maakt jou een goede leider?
- Hoe kun je verschil maken met woorden?
- Wat betekent het om te strijden voor iets wat je belangrijk vindt?

Deze lesbrief hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl